

Cvičení 5

Příklad 1: Uvažujme následující zásobníkový automat $\mathcal{M} = (Q, \Sigma, \Gamma, \delta, q_1, C)$, kde $Q = \{q_1, q_2\}$, $\Sigma = \{a, b, c\}$, $\Gamma = \{A, B, C\}$ a kde přechodová funkce δ je zadaná následující sadou pravidel:

$$\begin{array}{llll} q_1C \xrightarrow{a} q_1A & q_1A \xrightarrow{a} q_1AA & q_1B \xrightarrow{a} q_1AB & q_2A \xrightarrow{a} q_2 \\ q_1C \xrightarrow{b} q_1B & q_1A \xrightarrow{b} q_1BA & q_1B \xrightarrow{b} q_1BB & q_2B \xrightarrow{b} q_2 \\ q_1C \xrightarrow{c} q_2 & q_1A \xrightarrow{c} q_2A & q_1B \xrightarrow{c} q_2B & \end{array}$$

Automat $\mathcal{M}$ přijímá prázdným zásobníkem.

Vypište posloupnost všech konfigurací, kterými automat $\mathcal{M}$ projde při výpočtu nad slovem `abaacaaba`.

Příklad 2: Pro každý z následujících jazyků navrhnete zásobníkový automat, který daný jazyk přijímá.

Vytvořené automaty mohou být nedeterministické. U těch jazyků, kde je to možné, se pokuste sestrojít daný zásobníkový automat tak, aby byl deterministický.

Poznámka: Může být vhodné začít tím, že nejprve neformálně popíšete činnost vámi navrhovaného automatu pro daný jazyk. Tento popis by měl být dostatečně detailní na to, aby z něj bylo jasné, jak bude daný automat fungovat. Poté alespoň pro některé z následujících jazyků dotáhněte tuto konstrukci do podoby, kde uvedete formální popis daného automatu, tj. všechny jeho stavy, přechody, atd.

a) $\{ww^R \mid w \in \{a, b\}^*\}$

b) $\{a^n b^m \mid n > m\}$

c) $\{a^n b^i c b^j \mid n = i + j\}$

Poznámka: Abeceda je $\{a, b, c\}$.

d) $\{w \in \{a, b\}^* \mid |w|_a > |w|_b\}$

e) Doplněk jazyka $\{a^n b^n \mid n \geq 0\}$.

f) $\{wcx \mid w, x \in \{a, b\}^* \text{ a } w^R \text{ je podslovem slova } x\}$

Poznámka: Abeceda je $\{a, b, c\}$.

g) $\{w_1 c w_2 c \cdots c w_k \mid k \geq 1, \text{ pro každé } w_i \text{ platí } w_i \in \{a, b\}^* \text{ a existují nějaká } i \text{ a } j \text{ taková, že } w_i = w_j^R\}$

Poznámka: Abeceda je $\{a, b, c\}$. Všimněte si také, že pro daná i a j může platit $i = j$.

Příklad 3: Pro následující bezkontextovou gramatiku $\mathcal{G}$ sestrojte zásobníkový automat $\mathcal{M}$ přijímající jazyk generovaný touto gramatikou (tj. takový, že $\mathcal{L}(\mathcal{M}) = \mathcal{L}(\mathcal{G})$):

$$\begin{aligned} S &\longrightarrow \varepsilon \mid AS \\ A &\longrightarrow aAb \mid B \\ B &\longrightarrow \varepsilon \mid bB \end{aligned}$$

Uveďte nějakou derivaci slova $aabbabbb$ v gramatice $\mathcal{G}$ a nějaký přijímající výpočet automatu $\mathcal{M}$ nad tímto slovem.

Je mezi touto derivací v gramatice $\mathcal{G}$ a výpočtem automatu $\mathcal{M}$ nějaký vztah?

Příklad 4: Uvažujme následující konstrukci: K danému zásobníkovému automatu $\mathcal{M} = (Q, \Sigma, \Gamma, \delta, q_0, Z_0, F)$, který přijímá pomocí přijímajících stavů, sestrojíme zásobníkový automat $\mathcal{M}' = (Q, \Sigma, \Gamma, \delta', q_0, Z_0)$ přijímající prázdným zásobníkem, kde přechodová funkce δ' obsahuje ty samé přechody, co funkce δ , ke kterým navíc přidáme přechody typu

$$qX \xrightarrow{\varepsilon} q$$

pro každé $q \in F$ a každé $X \in \Gamma$.

- Ukažte, že výše uvedená konstrukce obecně nevede k sestrojení ekvivalentního automatu, tj. uveďte konkrétní příklad zásobníkového automatu $\mathcal{M}$ takového, že při použití výše uvedené konstrukce dostaneme automat $\mathcal{M}'$, kde $\mathcal{L}(\mathcal{M}) \neq \mathcal{L}(\mathcal{M}')$.
- Navrhněte, jak tuto konstrukci upravit tak, aby výsledkem byl vždy ekvivalentní automat, tj. aby pro libovolný zásobníkový automat $\mathcal{M}$ přijímající přijímajícím stavem aplikováním dané konstrukce vždy vznikl zásobníkový automat $\mathcal{M}'$ přijímající prázdným zásobníkem takový, že $\mathcal{L}(\mathcal{M}) = \mathcal{L}(\mathcal{M}')$.

Příklad 5: Pro každý z následujících jazyků určete, jestli je daný jazyk (i) regulární, (ii) bezkontextový. Vaše odpovědi alespoň neformálně zdůvodněte.

- $\{w \in \{a, b\}^* \mid w \text{ nekončí sufixem } baa \text{ a } |w|_a \bmod 3 = 2\}$
- $\{a^j \mid j \text{ je mocninou čísla } 2\}$
- $\{w \in \{0, 1\}^* \mid w \text{ je mocninou čísla } 2 \text{ zapsanou binárně}\}$
- jazyk popsáný regulárním výrazem $a^*b^*c^*$
- $\{w \in \{a, +\}^* \mid w \text{ je generováno gramatikou } S \longrightarrow S+S \mid a\}$
- $\{w \in \{a, +, (,)\}^* \mid w \text{ je generováno gramatikou } S \longrightarrow S+S \mid (S) \mid a\}$
- $\{a^m b^n \mid (m \bmod 3) > (n \bmod 3)\}$
- $\{a^m b^n \mid n \neq m\}$
- $\{a^m b^n \mid m, n \geq 0, 5m + 3n = 24\}$
- $\{a^m b^n \mid m, n \geq 0, 5m - 3n = 24\}$

- k) $\{w \in \{a, b, c\}^* \mid |w|_a = |w|_b = |w|_c\}$
- l) $\{w \in \{a, b, c\}^* \mid |w|_a > |w|_b \text{ a } |w|_b > |w|_c\}$
- m) $\{w \in \{a, b, c\}^* \mid |w|_a > |w|_b \text{ nebo } |w|_b > |w|_c\}$
- n) $\{a^n b^m c^k d^\ell \mid 2n = 3k \text{ nebo } 5m = 7\ell\}$
- o) $\{a^n b^m c^k d^\ell \mid 2n = 3k \text{ a } 5m = 7\ell\}$
- p) $\{a^n b^m c^k d^\ell \mid 2n = 3m \text{ a } 5k = 7\ell\}$
- q) $\{a^n b^m c^k d^\ell \mid 2n = 3\ell \text{ a } 5k = 7m\}$
- r) $\{ww \mid w \in \{a, b\}^*\}$
- s) $\{ww^R \mid w \in \{a, b\}^*\}$
- t) $\{ww \mid w \in \{a\}^*\}$